

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum modus obseruandi virtutem cadat sub præcepto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Super Questionis 100. Articulum nonum.

IN ar. 9. eisdem ceteris quæstionibus nota, quod actus interiores dupliciter sumi possunt. Primo puri, & sic non subiacent humanis legibus, & iudicijs. Secundo in actu exterioribus, & sic subiacent humanis legibus, & iudicijs. Et virtus que in litera insinuat.

ARTICULVS. IX. Nonum. Vtrum modus virtutis cadat sub precepto legis.

AD NONVM sic proceditur. Videtur, quod modus virtutis cadat sub precepto legis. Est enim modus virtutis, ut aliquis iuste operetur iusta, & fortiter fortia, & similiter de alijs virtutibus: sed Deuter. 16. precipitur, iuste quod iustum est, & excutequeris: ergo modus virtutis cadit sub precepto.

¶ 2. Præter illud maxime cadit sub precepto, quod est de intentione legislatoris: sed intentio legislatoris ad hoc fertur principaliter, ut homines faciat virtuosos, sicut dicitur in 2. * Ethic. Virtuosus autem est virtuosus agere: ergo modus virtutis cadit sub precepto.

¶ 3. Præter. Modus virtutis proprie esse videtur, ut aliquis voluntarie & delectabiliter operetur: sed hoc cadit sub precepto legis diuinæ. dicitur enim in Psal. 7. Seruite domino in laetitia. & 2. ad Corinth. 9. Non ex tristitia, aut ex necessitate: hilariter enim dicitur diligere Deum. ubi glossa dicit, Quidquid boni facis, cum hilaritate fac, & tunc bene facis: si autem cum tristitia facis, sic directe non tu facis: ergo modus virtutis cadit sub precepto legis.

SED CONTRA. Nullus potest operari eo modo quo operatur virtuosus, nisi habeat habitum virtutis, ut patet per * Philosophum in 2. & 5. Ethic. Quicumque autem transgreditur præceptum legis, meretur poenam. sequeretur ergo, quod ille, qui non habet habitum virtutis, quicquid faceret, mereretur poenam. Hoc autem est contra intentionem legis, quæ intendit hominem assuefaciendo ad bona opera inducere ad virtutem. non ergo modus virtutis cadit sub precepto.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, preceptum legis habet vim coactiuam. Illud ergo directe cadit sub precepto legis, ad quod lex cogit: coactio autem legis est per metum penæ, ut dicitur. 10. * Ethic. Nam illud proprie cadit sub precepto legis, pro quo poena legis infligitur. Ad instituendam autem poenam aliter se habet lex diuina, & aliter lex humana, non enim poena legis infligitur, nisi pro il-

Actis, ut sunt modi, & non absolute. Et quoniam legi humane subijcit actus virtutum sub ratione iustitiae, ut supra dictum est, & ad actus iustitiae non refertur quo ad exterius forum, quia quis voluntarie, aut intentione faciat, dummodo debitum reddat, ut patet in actibus iustitiae commutatiuæ, & distributiuæ, nihil enim refert ad iustitiam, si mala intentione reddas mihi debitam pecuniam, vel honorem, & huiusmodi. ideo modus iste, scilicet voluntarie ex intentione finis illius virtutis operari, non cadit sub lege humana, quæ actus omnes præcipit sub ratione debiti. Vnde lex humana non puni militem in bello occidentem hostem, si ex odio, vel ob auaritiam pugnet, vel occidat, & simile est in alijs.

¶ Ad primam autem obiectionem dicitur, quod velle occidere, potest sumi dupliciter. Primo, ut est actus voluntatis habens pro obiecto occisionem intellectam, & sic sumitur, absolute, & non est ad propositum. Secundo, ut est actus occisionis vltimus exercenda, quasi inchoans ipsam, & sic est ad propositum, & intendit litera, quod pia occisio in tali modo, scilicet voluntarie, & ex intentione existens, non cadit sub precepto homicidii, in quantum est a lege humana: consequens est, quod modus iste non cadat sub lege humana, vnde nulla est discretio.

¶ Ad secundam autem obiectionem dicitur, negando, quod lex humana in quantum est coactiuam, aliter se habeat ad operantem voluntarie, & ex intentione, aliter ad operantem non voluntarie, vel non ex intentione, quia ut dictum est, ad debiti rationem respicit, ad quod non est imperitiosus sceler, vel ignoranter, sicut volendo, & intendendo, ut declaratum est.

¶ Instantie autem quæ afferuntur de homicida ex occurere ira, & operantibus metu, vel subito, non sunt ad propositum, quia in his non

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod modus faciendi actum iustitiae, qui cadit sub precepto, est ut fiat aliquid secundum ordinem iuris, non autem quod fiat ex habitu iustitiae.

AD II. dicendum, quod intentio legislatoris est de duobus, de uno quidem ad quod intendit per precepta legis inducere, & hoc

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

D. 1047.

C. 1. 10. 50

¶ Ad PRIMVM ergo dicendum, quod modus faciendi actum iustitiae, qui cadit sub precepto, est ut fiat aliquid secundum ordinem iuris, non autem quod fiat ex habitu iustitiae.

AD II. dicendum, quod intentio legislatoris est de duobus, de uno quidem ad quod intendit per precepta legis inducere, & hoc

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

Prima Secunda S. Tho. EE 4 arten-

attenditur differentia fm velle, & nō velle, intendere, & nō intendere: in omib. enim saluatur, & velle, & intendere. Sed differentia est in causa voluntarij, vel in modo, vel aliquo hu iusmodi.

In responsione ad fm in eodē artic nota has regulas, quibus toties vti oportet. In non esse idē finem præcepti, & id de quo pceptum datur: quia illud finis, hoc ad finē, qui finis pcepti nō cadit sub præcepto, ut id quod pceptum, sed vt intēntum à legiflacore quoniam ex his habes solutionē multarum quæstionum pro minus eruditus, & bonis mentibus timētibz culpam, vbi non est.

Capit. 3. in prin. 105.

Super Quæstio. 100. Arti. decimum.

I Nat. 10 eiusdē q 100. nota duo. Primò, quia author rēdit ad demonstrā dū, q modus charitatis non cadit sub aliis pceptis ideo se parationem rēporū obligantiū ad diuersa pcepta docet in rñsione ad fm. cum hac tñ separatione, quæ vt plurimū accidit, contingere potest similtas temporis, quo. s. simul teneatur ad pceptum charitatis, & ali d, & tunc seruando illud aliud, & nō pceptū charitatis, reus est omissionis istius, vt in corp art. dicitur. Secundò, quia sub pcepto charitatis cadit dilectio Dei ex toto corde, quod cōprehēdit dilectionem oīum ad Deū, ac per hoc modificationē oīum pceptorū à charitate, cōsequens est, q pro quocūq; tēpore obligat pceptū charitatis, pro eodē modo charitatis in aliis obseruādis pceptis obliget, non ex vi aliorū pceptorū, sed ex vi pcepti charitatis, ad quā non solū spectat proprius actus fm se, sed vt modus cæterorū. Et quū sub charitatis pcepto nō clauditur ordinare peccata in

Ad qd vult Deute. c. 38. tom. 6.

est virtus. Aliud autē est de quo intendit præceptum ferre, & hoc est quod ducit, vel disponit ad virtutem. s. actus virtutis. Non enim idem est finis pcepti, & id de quo præceptum datur, sicut neq; in alijs rebus idem est finis, & quod est ad finem.

AD TERTIUM dicendum, q operari sine tristitia opus virtutis, cadit sub præcepto legis diuina, quia quicumque cum tristitia operatur, non volens operatur: sed delectabiliter operari, siue cū letitia, vel hilaritate quodammodo cadit sub præcepto, scilicet secundum quod sequitur delectatio ex dilectione Dei, & proximi, quæ cadit sub pcepto. cū amor sit causa delectationis, & quodāmodo non secundum quod delectatio consequitur habitū delectatio enim operis est signum habitus generati, vt dicitur in 2. Ethic. * Potest enim aliquis actus esse delectabilis, vel propter finem, vel propter conuenientiā habitus.

ARTICVLVS X.

Vtrum modus charitatis cadat sub pcepto diuina legis.

AD DECI-MVM sic proceditur. **Vt**, q modus charitatis cadat sub pcepto diuina legis. Dicitur enim Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. ex quo videtur, quod obseruatio mandatorum sufficiat ad introducendum ad vitam: sed opera bona non sufficiunt ad introducendum in vitam, nisi ex charitate fiant. dicitur enim 1. ad Corinth. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. ergo modus charitatis est in pcepto. **¶ 2. Præter.** Ad modum charitatis proprie pertinet, ut omnia fiant propter Deū: sed istud cadit sub pcepto, dicit enim Apostolus 1. ad Corinth. 10. Omnia in gloriam Dei facite. ergo modus charitatis cadit sub pcepto. **¶ 3. Præter.** Si modus charitatis nō cadit sub pcepto, ergo aliquis potest implere pcepta legis nō habens charitatem: sed quod potest fieri sine charitate, potest fieri sine gratia, quæ semper adiuncta est charitati. ergo aliquis potest implere pcepta legis sine gratia: hoc est autem Pelagiani erroris, ut patet per Augu. * in lib. de hæresibus. ergo modus charitatis est in pcepto.

SED CONTRA est, quia quicumque non seruat pceptū peccat mortaliter: si igitur modus charitatis cadat sub pcepto, sequitur quod quicumque operatur aliquid & non ex charitate, peccet mortaliter: sed quicumque non habet charitatem, operatur nō ex charitate: ergo sequitur, quod quicumque non habet charitatem, peccet mortaliter in omni opere quod facit, quantumcunque sit de genere bonorum: quod est inconueniens.

RESPON. Dicendum, q circa hoc fuerunt cōtrariæ opinionēs. Quidam enim dixerunt absolute modum charitatis esse sub pcepto, nec est impossibile obseruare hoc pceptum charitatem non habenti, quia potest se disponere ad hoc, quod charitas ei infundatur à Deo. Nec quandoquē ut ex charitate operetur, & non obligat ad semper, sed pro tempore illo, quo aliquis habet charitatem. Alij uerò dixerunt, quod omnino modus charitatis nō cadit sub pcepto. Vtrique autem quantum ad aliquid, uerum dixerunt. Ad charitatis dupliciter considerari potest. Vno secundo modo quod est quidam actus per se, modo cadit sub pcepto legis, quod deus specialiter facit, scilicet, Diliges dominum tuum, & diliges proximum tuum, & quantum hoc, primi uerum dixerunt. Non enim est possibile hoc pceptum obseruare, quod est charitatis, quia homo potest se disponere ad charitatem habendam, & quando habuerit eam, ea uti. Alio modo, potest considerari actus charitatis, secundum quod est modus actuum uirtutum, hoc est, secundum quod actus uirtutum ordinantur ad charitatem, quæ est pcepti, ut dicitur 1. ad Timoth. 1. Dicuntur supra, * quod intentio finis est quidam modus malis superioris ordinis actus ordinati in finem hoc modo uerum est, quod secundi dixerunt, modus charitatis non cadit sub pcepto, dictu, quod in hoc pcepto: Honora patrem non includitur, quod honoretur pater ex corde, sed solum, quod honoretur pater: unde quod honorat patrem, licet non habeat charitatem, sufficit transgressor huius pcepti, et si sit transgressor pcepti, quod est de actu charitatis, quam transgressionem meretur pœnam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Dominus non dixit, Si vis ad vitam ingredi, serua mandatum, sed serua omnia mandata: impletur etiam continetur mandatum ex dilectione proximi.

AD II. Dicendum, q sub pcepto charitatis non dicitur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod ut omnia referantur in Deū: & ideo pceptum charitatis implere homo non potest, nisi sit amans Deū. Sic ergo qui honorat patrem

Deum... ribilia... ista sunt... nostra... re, & nō... culpa... bens char... hoc ipso... charitate... culdibz... toto corde... ipsum pro... ne, ac per... suus, & cō... suori oīum... aliquo mō... re non esse... nō oportet... res scriptu... ri, quomō... ptum imp... omnia in... Deo faciat... standum... miffum dū... q. 21. de... actus, &... in charite... ferus in 2... ar. 4. ex... ferentū d... de pœnter... an scilicet... pro charit... datur uolū... ribilium... quod illuc... feretur.